

Branschorganisationen
för dagligvaruhandeln

Senast reviderad januari 2025

Branschriktlinje

- Försäljning och hantering av alkoholhaltiga drycker, tobaksvaror, e-cigarett, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Definitioner.....	3
Anmälan/tillståndsansökan.....	4
Ansvar.....	4
Offentlig kontroll och tillsyn.....	5
Egenkontroll.....	6
Hantering av åldersgränser och legitimationskontroll.....	6
Giltig legitimation.....	8
Informera om rökförbud i entré.....	8
Marknadsföring och reklam.....	9
Serveringstillstånd för servering av alkohol.....	10
Bilaga 1: Förslag på innehåll i egenkontrollprogram.....	12
Bilaga 2: Överenskommelse om försäljning av åldersbegränsade varor.....	13
Bilaga 3: Märkning av förpackningar till olika tobaks- och.....	14
nikotinprodukter.....	14
Identitets- och säkerhetsmärkning på tobaksvaror.....	16
Bilaga 4: Lagar och regler.....	19

Inledning

Försäljning, exponering och marknadsföring av alkoholhaltiga drycker, tobaksprodukter, e-cigarett, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter är reglerat i lag och föreskrifter. Avsikten är att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förknippade med användning av varorna. Livsmedelsbutiker som säljer dessa varor måste följa lagstiftningen och agera ansvarsfullt.

Svensk Dagligvaruhandels medlemsföretag har tagit fram en gemensam branschriktlinje som riktar sig till butikspersonal. Syftet är att ge ökad kunskap om vad som gäller, och vad man måste göra när man arbetar i en butik och säljer alkoholhaltiga drycker, tobaksprodukter, e-cigarett, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter.

För butiker som vill servera vin och starköl i butikens restaurangdel eller liknande krävs serveringstillstånd och särskild tillämpning av lagstiftning. Branschriktlinjen innehåller viss information om serveringstillstånd. Dock behöver butiker som säljer/vill servera till exempel vin eller sprit inhämta ytterligare information och utbildning. För mer information gällande serveringstillstånd hänvisar Svensk Dagligvaruhandel till den lokala tillsynsmyndigheten, dvs din kommun och Folkhälsomyndigheten.

Definitioner

Alkoholdryck: avser en dryck med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent,

Folköl: öl med en alkoholhalt som överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent,

Elektronisk cigarett: produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, eller beståndsdel av den produkten, inbegripet en patron, en tank och anordningen utan patron eller tank,

Påfyllningsbehållare: vätskebehållare som innehåller nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett,

Tobak: cigaretter, rulltobak, tobak för vattenpipa andra tobaksvaror för rökning såsom cigarrer och piptobak samt rökfria tobaksvaror såsom snus och tuggtobak,

Tobaksfri nikotinprodukt: en produkt utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion, till exempel vitt snus,

Detaljhandel: försäljning till konsumenter,

Försäljningsställe: ett fysiskt försäljningsställe eller en webbplats för detaljhandel,

Fysiskt försäljningsställe: en viss lokal eller ett annat avgränsat utrymme för detaljhandel,

E-handel: elektronisk handel, näthandel, distanshandel som sker med hjälp av fast eller mobil datakommunikation,

Sponsring: varje form av offentliga eller privata bidrag till ett evenemang, en verksamhet eller en person med syftet eller den direkta eller indirekta verkan att

främja en vara eller produkt

Partihandel: annan försäljning än detaljhandel. Förser detaljhandel med konsumentvaror

Partihandelstillstånd: vissa varor till exempel tobak, snus kräver speciellt tillstånd att lagra och distribuera s k partihandelstillstånd.

Anmälan/tillståndsansökan

Den som bedriver detaljhandel med alkohol, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter ska skicka in, antingen en anmälan eller en tillståndsansökan, till den kommun där försäljningen sker. Det krävs en anmälan/ansökan per enhet och försäljningsställe även om man har samma organisationsnummer. I tabellen nedan framgår vad som gäller för de olika produkterna. Försäljning får inte påbörjas förrän en anmälan eller tillståndsansökan har gjorts och beviljats. Egenkontrollprogram ska bifogas till ansökan / anmälan.

Ändrade uppgifter eller förändringar i verksamheten (till exempel ägarbyte, byte av ledamöter i styrelsen, byte av butikschef) ska alltid skyndsamt anmälas till kommunen.

Produkter att ansöka/anmäla	Anmälan/Tillståndsansökan	Partihandelstillstånd
Försäljning av folköl	Anmälan	Nej
Servering av folköl	Anmälan	-
Tobaksvaror	Tillståndsansökan	Ja
Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	Anmälan	Nej
Tobaksfria nikotinprodukter	Anmälan	Nej

OBS! För försäljning av särskilt farliga e-vätskor behövs ett giltigt tillstånd från Länsstyrelsen. Kravet gäller alla företag som säljer dödskallemärkta e-vätskor i Sverige, oavsett om man säljer produkten till ett annat företag eller direkt till privatpersoner. Kravet på tillstånd gäller även försäljning av engångscigaretter och små engångsbehållare (ampuller), så kallade pods.

Ansvar

Butikschef/handlare, dvs tillståndsinnehavaren eller i hans/hennes frånvaro annan utsedd ansvarig, ansvarar för att försäljningen av alkoholhaltiga drycker,

tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter lever upp till gällande lagstiftning.

Butikschef/handlare, dvs tillståndsinnehavaren ska säkerställa att personalen har den information, det stöd och de rutiner som behövs för att de ska kunna följa gällande lagstiftning, anslutande föreskrifter och branschriktlinje.

Vid försäljning av åldersbegränsade varor till personer under 18 år kan enskild butiksmedarbetare åtalas och lagföras, dvs bötfällas eller dömas till fängelse i upp till sex månader. Butiken kan mista rätten till att sälja åldersbegränsade varor. Det är butikschef/handlaren som ska informera butikspersonalen om att det är den som säljer eller lämnar ut åldersbegränsade varorna som är personligt straffansvarig.

Personal som inte följer rutiner för ålderskontroll (se nedan) bedöms som olämplig för kassa eller utlämningstjänst. Vid tillsynskontroll kan kassa- eller utlämningspersonal bli personligt ansvarig för eventuella brister i ålderskontrollen.

Offentlig kontroll och tillsyn

Tobak och liknande varor samt tobaksfria nikotinprodukter

Kommunen, och för vissa regelverk Polismyndigheten och Folkhälsomyndigheten, utövar tillsyn över lag och anslutande föreskrifter gällande försäljning av tobaksvaror och tobaksfria nikotinprodukter. Kommunen får göra kontrollköp. För vissa punkter i lagstiftningen ansvarar Arbetsmiljöverket till exempel gällande arbetstid och åldersrelaterade arbetsuppgifter för minderårig personal. Konsumentverket ansvarar för tillsynsansvaret av marknadsföringen på e-handeln. Tillsyn av marknadsföring på fysiska platser görs av kommunen. En kommun får ta ut avgifter för sin tillsyn.

Vid tillsyn ska giltigt partihandelstillstånd för tobaksvaror kunna uppvisas. Det betyder att butiken behöver ha en kopia på tillståndet av sin partihandel eller leverantör.

En kommun eller annan tillsynsmyndighet kan utfärda en varning, meddela föreläggande eller förbud och återkalla ett försäljningstillstånd för dessa varor om kraven och lagar inte efterlevs. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd ska, om försäljningen inte är tillåten, dömas för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst två år. Om ett brott har begåtts uppsåtligen och är grovt, kan fängelse i lägst sex månader och högst sex år utdömas. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot underåriga.

Olovlig hantering av tobaksfria nikotinprodukter samt olovlig försäljning av tobaksfria nikotinprodukter kan leda till böter eller fängelse max 6 månader.

Alkoholhaltiga drycker

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över detaljhandeln med alkoholhaltiga drycker. Kommunen får förbjuda den som bedriver försäljning av alkoholhaltiga drycker att fortsätta verksamheten. Om ett förbud anses vara en alltför ingripande åtgärd kan kommunen i stället meddela en varning om ett förbud. Ett förbud eller en varning kan meddelas om bestämmelserna i lagen inte följs. Det kan även meddelas om detaljhandel med servering av alkoholhaltiga drycker leder till svårigheter i fråga om ordning och nykterhet. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholhaltiga drycker till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller som på annat vis hanterar alkohol i strid med gällande bestämmelser, kan dömas för olovlig hantering av alkohol. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader.

Egenkontroll

Butiker som säljer alkoholhaltiga drycker eller tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen samt ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram. I egenkontrollprogrammet ska det finnas generella uppgifter avseende verksamheten, rutiner som butiken ska efterleva samt hur dessa ska följas upp.

Butikschefen/handlaren ska dokumentera avvikelser som påvisas vid egenkontroll eller i andra sammanhang, och göra korrigerande åtgärder. Dokumentationen ska sparas i två år och hållas tillgänglig för tillsyn.

Egenkontrollprogrammet ska vara lämpligt för den enskilda butiken, uppdateras vid förändringar i verksamheten, samt ses över årligen. Egenkontrollprogrammet ska vara väl förankrat hos personalen och samtliga medarbetare i butiken ska ha förutsättningar att följa gällande rutiner. Förslag på innehåll i egenkontrollprogram finns i bilaga 1. Respektive företag har tillgång till Svensk Dagligvaruhandels utbildning för hantering av åldersbegränsade varor. Kontakta huvudkontoret eller gå in på ert intranät så hittar du utbildningen där.

Mallar och underlag för upprättande av egenkontrollprogram utformas centralt i respektive medlemsföretag. Kontakta huvudkontoret eller gå in på ert intranät för mer information.

Hantering av åldersgränser och legitimationskontroll

Ålderskontroll i butik

Alkoholhaltiga drycker, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter får bara säljas till de som har fyllt 18 år.

Alla kunder som bedöms vara under 25 år vid köp av åldersbegränsade varor ska därför kontrolleras med legitimation. Butikspersonal som bemannar kassan genomför en legitimationskontroll. Livsmedelsbutiker ska i sina kassor ha inbyggda system som påminner personalen när produkter som kräver ålderskontroll passerar.

Om det finns misstanke om langning, dvs att varan kommer att lämnas till någon som inte fyllt 18 år eller av annan anledning inte bör handla varan, ska köp/utlämning nekas.

Den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel kan nekas köp/utlämning av alkoholhaltiga drycker.

På försäljningsstället ska det finnas en skylt eller ett meddelande med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor till den som inte har fyllt 18 år. Informationen ska vara väl synligt. Svensk Dagligvaruhandel har tagit fram tryckoriginal som tillhandahålls av varje företag.

Ålderskontroll vid e-handel

Vid köp av alkoholhaltiga drycker, tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter på annat sätt än i kassa, exempelvis via automater, självutcheckning och e-handel, ska det finnas inbyggda system som förhindrar att köpet slutförs innan ålderskontroll har genomförts. Ålderskontroll ska göras vid överlämnande av varor vid hemleverans till kund eller utlämning via utlämningsboxar.

OBS! Det är den som säljer den åldersbegränsade varan som ansvarar för att mottagarens ålder kontrolleras på ett korrekt sätt även om det är en annan part som lämnar ut produkterna.

Kontrollköp

Kommunen får genomföra kontrollköp av alkoholhaltiga drycker, tobaksvaror och liknande produkter samt tobaksfria nikotinprodukter. Det vill säga köpa varorna utan att i förväg eller under tiden meddela att man kommer från kommunen. Vid ett sådant köp får kommunen endast anlita en person som har fyllt 18 år.

Kommunen ska snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta butiksansvarig/handlaren om kontrollköpet. Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för kommunen att meddela föreläggande, förbud, återkallelse eller varning.

Att tänka på

- Sälj inte åldersreglerade produkter till någon som inte fyllt 18 år.

- Sälj inte alkoholdryck, tobak eller tobaksfria nikotinprodukter till någon som ni misstänker ska langa det vidare till någon under 18 år.
- Kassapersonal har skyldighet att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år.

Giltig legitimation

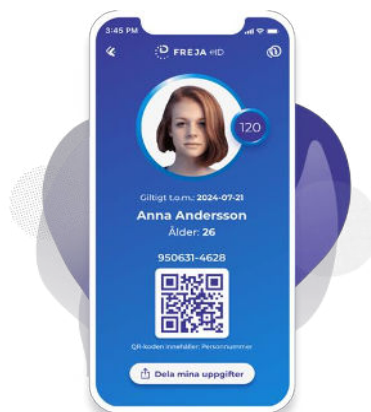
Som giltig legitimation i fysisk butik rekommenderas följande ID-handlingar med foto; körkort, pass, Freja eID och BankID:s digitala ID-kort. Svensk Dagligvaruhandel rekommenderar även LMA-kort vid ålderskontroll för varor enligt denna branschriktlinje (LMA-kort är Migrationsverkets kort för asylsökande).

Svensk Dagligvaruhandel avser att uppdatera webbutbildningen om ålderskontroll. Under tiden hänvisar vi till Svensk Handels informationsfilm om kontroll av digitala ID-kort samt vidare information om Freja eID och BankID:s digitala ID-kort.

[Digitalt ID-kort \(bankid.com\)](#)

[Freja eID - Svensk Handel](#)

[Digitalt ID-kort - nu i din telefon - Svensk Handel](#)

LMA- kort (fotograf Björn Bjarnesjö) Frejaeid: www.frejaeid.com

Informera om rökförbud i entré

Rökning är förbjuden i butikslokaler och vid entréer till butikslokaler samt andra utrymmen som allmänheten har tillträde till.

Butiken måste bedöma hur stort det rökfria området utanför entrén är. Det ska vara möjligt för personer som inte vill utsättas för rök att ta sig in och ut från butiken utan att få rök på sig. Rök ska inte heller komma in i lokalerna, därför ska området vara inom ett par meters avstånd från butiken.

Butikschef/handlare ansvarar för att genom skyltning tydligt informera om rökförbud och vid behov muntligen informera och påminna om förbudet.

Fastighetsägaren i samråd med butiken ska flytta/ta bort eventuella askkoppar som finns inom det område som omfattas av rökförbudet. Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten får denne avvisas, dvs uppmanas att lämna platsen. Bara poliser och ordningsvakter har dock rätt att avlägsna en person från platsen.

Svensk Dagligvaruhandel har tagit fram mallar för informationsskyltar om rökingsförbud. Mallarna tillhandahålls av respektive företag.

Marknadsföring och reklam

Huvudregeln är att det är förbjudet att marknadsföra tobaksprodukter. Däremot är det tillåtet med viss marknadsföring inne på det fysiska försäljningsstället, till exempel neutral information om att butiken säljer tobaksvaror, varulistor och prislistor. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmuntra till bruk av tobak.

Vid marknadsföring av alkohol, e-cigarett, påfyllningsbehållare, och tobaksfria nikotinprodukter ska särskild måttfullhet iakttas. Marknadsföringen ska vara återhållsam och neutral samt begränsas till relevanta fakta rörande varan.

Marknadsföring av ett erbjudande om ett tillfälligt nedsatt pris är tillåtet för alkohol med en alkoholhalt som inte överstiger 3,5 %. Erbjudandet får dock inte utformas på ett sätt som lockar konsumenten att köpa eller öka sitt inköp av alkoholdryck, till exempel genom att ange "två till priset av en" eller "köp fler, spara mer" eller genom att använda marknadsföringsmaterial som till sitt innehåll eller utformning väcker särskild uppmärksamhet. Marknadsföringen ska vara saklig och neutral samt begränsas till relevanta fakta rörande varan.

Detta är tillåtet

Butiker som säljer dessa produkter;

- får informera om att produkterna finns till försäljning.
- får använda försäljningsinformation som varumärken, varulistor, prislistor, reklamskyltar och affischer, som inte är påträngande, uppsökande eller uppmuntrar till bruk. T ex kan kraftig belysning och upprepande budskap, vepor m.m. verka påträngande. Vid tveksamheter ta en dialog med din kommun innan du investerar i inredning och belysningar.
- placera informationen där varorna säljs men ska i möjligaste mån placeras så det inte syns utifrån.
- tänk på att reklamen bildmässigt bara avbildar enstaka varor och/eller deras förpackning och med en neutral bakgrund utan att ge associationer i något bestämt avseende.

- tänk på att produktinformation om tobaksfria nikotinprodukters smak **endast** får göras om det är motiverat utifrån konsumentens behov. Detta gäller endast tobaksfria nikotinprodukter.

Detta är förbjudet / inte tillåtet

Butiker som säljer dessa produkter får INTE;

- marknadsföra produkterna utanför försäljningsstället eller i skyltfönster.
- marknadsföra produkterna genom direktreklam, till exempel per mejl eller sms. Det gäller även om konsumenten samtycker.
- dela ut gratisprodukter eller ge presenter, erbjudanden om olika förmåner, rabatter och tävlingar vid köp av dessa produkter.
- marknadsföra produkterna i kommersiella kanaler som till exempel tv-sändningar, beställ-tv eller ljudradiosändningar. En leverantör av en videodelningsplattform får inte heller tillhandahålla sådan reklam på plattformen.
- indirekt marknadsföra dessa produkter genom att lyfta fram/använda sig av varukännetecken till exempel symboler, bilder, andra produkter som förknippas med tobaksvaror om det sker i kommersiellt syfte.
- använda marknadsföring som tilltalar personer under 25 år. Det gäller även marknadsföring inne på försäljningsstället.

Tänk på att!

Hälsovarningar ska på ett tydligt sätt återges vid marknadsföring även av tobaksfria nikotinprodukter. Om det finns flera, ska minst en av dem återges. Vid upprepad annonsering ska de olika hälsovarningarna användas omväxlande och om möjligt i lika stor omfattning.

Serveringstillstånd för servering av alkohol

Butiker som vill servera spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker måste ansöka om tillstånd från aktuell kommun. För att ansöka om tillstånd för servering av alkohol ska följande punkter beaktas:

- tillstånd kan sökas för kontinuerlig eller tillfällig verksamhet.
- den som ansöker om tillståndet behöver genomföra ett kunskapsprov.
- alkoholdrycker får serveras till den som har fyllt 18 år.
- inköp ska göras via godkänd partihandlare eller Systembolaget.
- lokalen i vilken servering ska ske ska vara avgränsad, ha ett eget kök, servera mat och erbjuda sittplatser. En drinkbar får bara utgöra en mindre del av den totala ytan.

- en ansvarig per butik ska utses för servering av alkohol. Ansvarig ska vara minst 20 år, vara lämplig för uppgiften och anmäld till kommunen.
- alkohol får serveras mellan kl. 11-01, om inte kommunen beslutat annat.
- regler kring prissättning, marknadsföring och sortiment ska följas.
- på serveringsstället får inte av kunden medförda alkoholdrycker intas.

Bilaga 1: Förslag på innehåll i egenkontrollprogram

Mallar för egenkontrollprogram tillhandahålls av din butikskedja. Butiken kan också använda och utgå från Folkhälsomyndighetens mallar. Tänk då på att du anpassar dem efter er butik och de varor butiken säljer.

Här är länkar till Folkhälsomyndighetens hemsida:

[Egenkontroll folköl](#)

[Egenkontroll tobak och andra liknande varor](#)

[Egenkontroll för tobaksfria nikotinprodukter](#)

Område	Beskrivning
Uppgifter om verksamheten	Administrativa uppgifter, inkl. namn på ansvarig. Övergripande beskrivning. Anmälan och tillstånd.
Inköp och marknadsföring	Rutiner för inköp, kontroll av leverantörer. Rutiner kring marknadsföring, exponering, skylt eller meddelande om åldersbegränsning.
Varumottagning och leveranskontroll	Rutiner för kontroll av märkning, arkivering av följesedlar.
Spårbarhet	Rutiner för spårbarhet och rapportering.
Lager och lokaler	Rutiner kring lagerhållning. Skyltar om rökförbud.
Försäljning vid fysiskt och digitalt försäljningsställe	Rutiner för ålderskontroll. Skylt eller meddelande om ålderskontroll.
Kundreklamationer, indragningar, återkallelser och returer	Rutin för hantering av reklamationer avseende tobak och Alkoholdrycker.
Utbildning, stöd och information till personalen	Lista obligatoriska utbildningar, genomgångar för nyanställd personal samt rutin för verifiering.
Egenkontroll	Rutin för uppföljning och verifiering. Rutin för dokumentation av avvikelser. Rutin för årlig genomgång av egenkontrollprogrammet och vid behov uppdatering.

Bilaga 2: Överenskommelse om försäljning av åldersbegränsade varor

Åldersbegränsade varor är

Alkohol dryck med en alkoholhalt över 2,25%.

Tobaksvaror såsom tobak, snus, cigaretter.

Tobaksfria nikotinprodukter som innehåller nikotin för konsumtion.

Receptfria läkemedel inklusive nikotineläkemedel.

Spel från Svenska spel och spel från ATG.

Systembolags utlämning; personal som säljer och/eller lämnar ut måste vara 20 år eller äldre.

Instruktion

Åldersbegränsade varor får endast säljas till personer över 18 år.

För Systembolagsutlämning krävs minst 20 år.

Åldersbegränsade varor får endast säljas till personer över 18 år.

Legitimationskontroll ska ske av alla kunder som bedöms vara under 25 år, vid köp av åldersbegränsade varor. Kassören har ett personligt ansvar för att säkerställa att lagstiftningen och butikens egna regler efterföljs och ska därför alltid begära legitimation av de personer som bedöms vara under 25 år. Vid minsta tveksamhet begär alltid legitimation.

Det är kassörens skyldighet att neka försäljning av alkohol dryck om kunden är berusad eller vid misstanke om langning. Vid misstanke om langning ska hela sällskapet legitimera sig. Detta gäller alkohol dryck, tobak, tobaksfria nikotinprodukter och nikotineläkemedel. Om omyndig person ingår i sällskapet tillåts ingen försäljning. Om problem uppstår vid ett nekande av köp tillkallas kassa ledare eller annan ansvarig.

Konsekvenser: Vid försäljning av åldersbegränsade varor till personer under 18 år kan enskild butiksmedarbetare åtalas och lagföras, dvs bötfällas eller dömas till fängelse i upp till sex månader. Butiken kan mista rätten till att sälja åldersbegränsade varor. Det är medarbetarens skyldighet enligt gällande anställningsavtal att följa företagets delgivna regler, rutiner och policys.

Om medarbetare inte följer gällande lagstiftning och företagets regler för ålderskontroll vid försäljning av åldersbegränsade varor, kommer arbetsgivaren att vidta åtgärder för att förhindra upprepning.

Ett brott mot anställningsavtalet kan ytterst leda till uppsägning eller avsked.

Jag har tagit del av dessa bestämmelser och lovar att vid försäljning av åldersbegränsade varor, alltid om kund bedöms vara under 25 år, kontrollera legitimation.

_____
Den anställdes underskrift

_____
Anst. Nr

_____
Datum

_____
Namnförtydligande

_____
Butik

Bilaga 3: Märkning av förpackningar till olika tobaks- och nikotinprodukter

Det finns krav om information på tobaksprodukter, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter. I tabellen nedan specificeras vilka krav och regler som gäller för olika tobaksvaror.

Produktgrupp	Krav och regler
Tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	<p>Hälsovarning - Information om hälsorisker. Krav finns på hur varningarna ska vara placerade på förpackningen, utformade samt formulerade. Kraven varierar mellan cigaretter, rulltobak, tobak för vattenpipa, snus, e-cigaretter och påfyllningsbehållare.</p> <ul style="list-style-type: none"> Förpackningar till tobaksvaror för rökning (exempelvis cigaretter och rulltobak) ska vara märkta med texten: <i>"Rökning dödar"</i>. Förpackningar för cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa ska också vara försedd med följande informationstext: <i>"Tobaksrök innehåller över 70 cancerframkallande ämnen"</i>. Förpackningar till rökfria tobaksvaror (till exempel snus) ska vara märkta med informationstext: <i>"Denna tobaksvara skadar hälsan och är beroendeframkallande"</i>. Hälsovarningar på förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska vara formulerade <i>"Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne"</i>. <p>Hälsovarningarna ska vara på svenska.</p>
Tobaksvaror eller örtprodukter	<p>Märkningen på förpackningar till tobaksvaror får inte:</p> <ul style="list-style-type: none"> Antyda att en tobaksvara är mindre skadlig än andra tobaksvaror. Innehålla information om halten nikotin, tjära eller kolmonoxid. Likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt. Antyda att varan har miljöfördelar. Hänvisa till smak, doft eller tillsatser (förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller inte snus).
Elektroniska cigaretter	<p>Märkningen på förpackningar till e-cigaretter får inte:</p> <ul style="list-style-type: none"> Antyda att en viss produkt är mindre skadlig än andra sådana produkter. Innehålla information om halten tjära eller kolmonoxid. Likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt. Antyda att en viss produkt har miljöfördelar. Hänvisa till doft eller tillsatser, utom när det gäller smaktillsatser. <p>Dessa förbud gäller också märkning på själva e-cigaretten. Förpackningarna får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden. Förpackningarna får inte antyda ekonomiska fördelar genom att innehålla tryckta kuponger, erbjudanden om rabatt, gratisutdelning, två varor till priset av en eller liknande erbjudanden.</p>
Elektroniska	Förpackningar ska innehålla ett informationsblad , som ska innehålla:

cigaretter och påfyllningsbehållare	<ul style="list-style-type: none"> • Bruks- och förvaringsanvisning för produkten. • Omnämmande att produkten inte rekommenderas för ungdomar och icke-rökare. • Information om kontraindikationer. • Varningar som vänder sig till specifika riskgrupper. • Information om ev. skadliga effekter. • Uppgifter om beroendeframkallande egenskaper och toxicitet. • Kontaktuppgifter till tillverkaren eller importören.
Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	<p>Förpackningar ska förses med en innehållsdeklaration med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förteckning över alla ingredienser som ingår i produkten. • Uppgifter om innehållet av nikotin i produkten och fördelning per dos. • Uppgift om satsnumret. • En rekommendation om att förvara produkten utom räckhåll för barn.
Snus och tuggtobak	<p>Förpackningar med snus och tuggtobak ska märkas med följande uppgifter:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Varans beteckning: snus eller tuggtobak. Varumärke, märkesnamn eller fantasinamn får inte användas i stället för varans beteckning. 2. Nettokvantitet i gram. 3. Tillverkningsdag. 4. Förvaringsanvisning, om förvaringen har betydelse för hållbarheten. 5. Namn eller firmanamn på och adress till tillverkaren, förpackaren eller säljaren. Adressen får ersättas med ett telefonnummer inom Sverige.
Tobaksfria nikotinprodukter	<p>Förpackningar till tobaksfria nikotinprodukter ska förses med en innehållsdeklaration och en text som upplyser om nikotinetns skadeverkningar (hälsovarning). Tobaksfria nikotinprodukter omfattas till viss del av reglerna för kemiska produkter beroende på vilka ämnen produkten innehåller och hur den klassificeras. Det är därför viktigt att säkerställa att tobaksfria nikotinprodukter innehåller varningssymboler (faropiktogram) och korrekta märkningsuppgifter i enlighet med CLP-förordningen. Vid frågor kontakta Kemikalieinspektionen eller din kommun.</p>
Tobaksfria nikotinprodukter	<p>Märkningen på tobaksfria nikotinprodukter eller på sådana produkters förpackningar får inte</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. antyda att en viss tobaksfri nikotinprodukt är mindre skadlig än andra sådana produkter, eller 2. likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Tillverkare och importörer ansvarar för att förpackningar till tobaksvaror, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter har hälsovarningar, rätt information på förpackningar, identitetsmärkning, säkerhetsmärkning, informationsblad, innehållsdeklaration enligt gällande regler. **Butiken** är ansvarig för att kontrollera att informationen är korrekt.

Identitets- och säkerhetsmärkning på tobaksvaror

Spårbarhet för inköp av tobaksvaror av partihandlare

För att få sälja tobaksprodukter måste man tillhöra ett spårbarhetssystem för tobak och få en så kallad EOID- kod. ID ISSUER är den beprövade lösningen för tjänsterna baserade på EU-lagstiftningen i Europa. TPD (EU:s direktiv om tobaksvaror) reglerar tillverkning, förpackning och försäljning av tobaksvaror. Enligt den nya TPD måste tillverkare, importörer och återförsäljare ha infört det nya spårningssystemet för tobaksprodukter senast den 20 maj 2019. Om butiken tillhör en kedja kan kedjan vara operatör av första detaljhandelsställen och därmed ha möjlighet att dela ut ID-koder till sina butiker. Men om butiken är en självständig enhet ska butiken registreras via portalen enskilt. Detta kan göras på <https://idissuer.se> och svaret fås inom 48 timmar.

Identitetsmärkning

Styckförpackningar till tobaksvaror ska ha en unik identitetsmärkning och en säkerhetsmärkning. Om förpackningen inte har en identitets- eller en säkerhetsmärkning får tobaksvaran inte säljas till konsumenten.

Övergångsregler - Identitets- och säkerhetsmärkning på styckförpackningar
Aktuellt för förpackningarna till *cigaretter* och *rulltobak* som behöver vara märkta

- Krav för märkning av övriga tobaksvaror träder i kraft 20 maj 2024. För dessa tobaksvaror får de säljas utan säkerhetsmärkning fram till 20 maj 2026 om de är tillverkade före den 20 maj 2024.

Den unika id-märkningen för styckprodukter, som genereras av id-utfärdaren består av 18 tecken. Till detta tillkommer datumstämpel om 8 tecken. Den totala längden på den unika id-märkningen är 26 tecken. Följande delar ingår i den unika id-märkningen:

- Id-utfärdarens kod; 5 tecken (QCALL)
- Unikt serienummer; består av [a-z; A-Z; 0-9], totalt 9 tecken
- Produktkod, består av [a.z; A-Z; 0-9], totalt 4 tecken, koden gör det möjligt att fastställa
  - tillverkningsplats
  - tillverkningsanläggning (id-kod)
  - tillverkningsmaskin (id-kod)
  - produktbeskrivning (typ, märke, vikt, osv.)
  - avsedd återförsäljningsmarknad (land)
  - avsedd leveransväg (transport över gräns, första land efter tillverkning/import till EU) - i tillämpliga fall importören till unionen

- Tidsstämpel, format ÅÅMMDDhh, totalt 8 tecken, anger tidpunkten för tillverkningen enligt ovan.

Den unika identitetsmärkningsen kan vara i form av Data Matrix, QR-kod och DotCode. De 14 första tecknen ska dock vara synliga och kunna läsas utan utrustning.

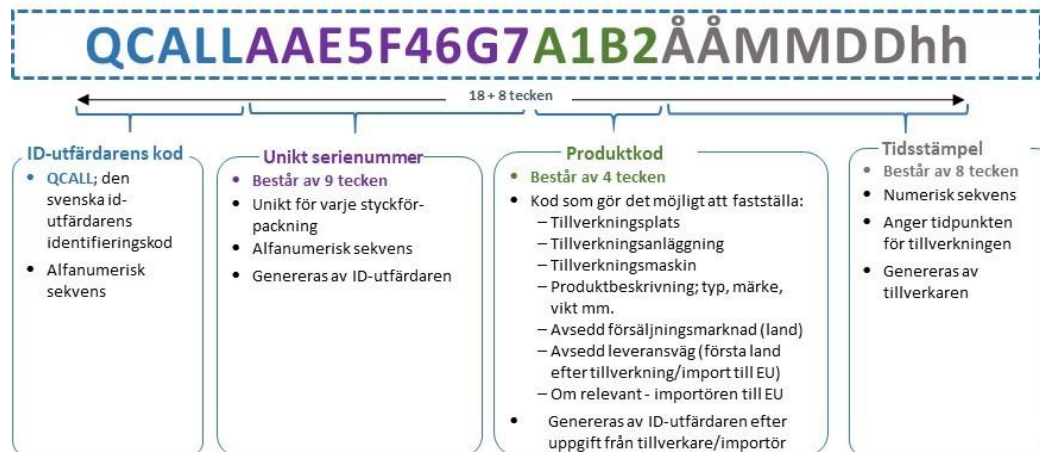

Bild hämtad från Nya regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning FoMH

Säkerhetsmärkningsen ska bestå av följande äkthetsdetaljer och dessa ska användas i kombination med varandra. Vissa detaljer är synliga och vissa detaljer behövs det utrustning för att kunna se:

- Guilloche – ett ornamentiskt mönster bestående av två eller fler sammanflätade band tryckta i flera icke-standardiserade mönster. Synlig detalj.
- Optisk variabel tryckfärg – färgskiftande detaljer. Synlig detalj.
- Mikrotryck – ett tryck som använder mycket liten text som kräver förstoring för att kunna läsas. Delvis synlig detalj.
- Icke-fluorescerande papper som gör att UV-trycket, fluorescerande bläck, blir tydligare än på ett icke-fluorescerande papper. Delvis synlig detalj.
- Fluorescerande bläck, det vill säga UV-tryck, ökar i tydlighet vid användning av icke-fluorescerande papper men går att trycka på vanligt papper. Delvis synlig detalj.
- Anti-Stokes-tryckfärger som kan identifieras med handhållen utrustning. Osynlig detalj.

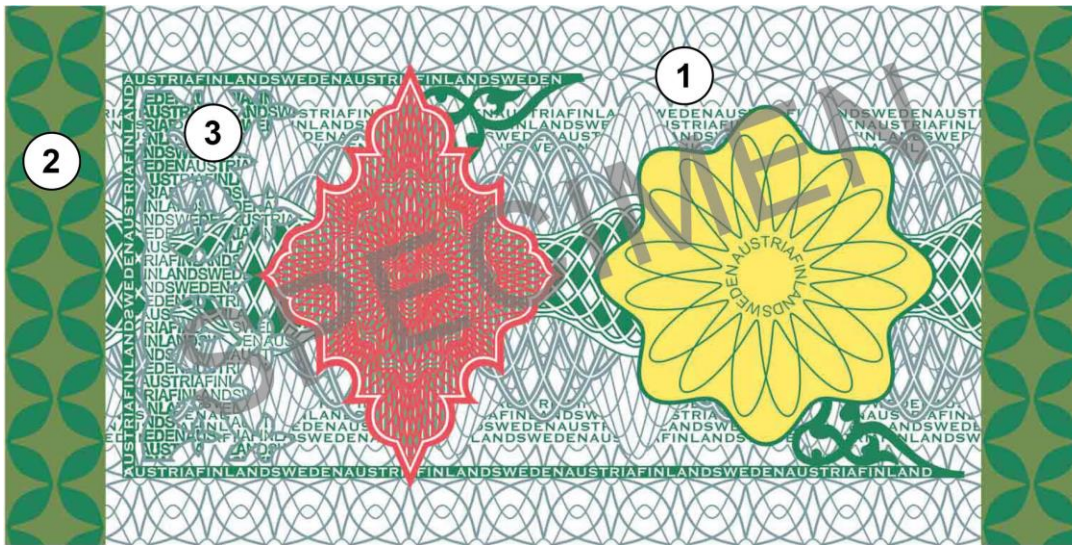

Bild hämtad från Nya regler om spårbarhet och säkerhetsmärkning FoMH

Reklamationer, återkallelser, indragningar och returer

Generellt omfattar reklamerationsrätten endast ursprungliga fel (dvs inte fel som uppstått på försäljningsstället såsom att hållbarhetstiden gått ut, eller slitage pga lagring eller exponering i butik). Vid denna typ av händelser bör produkterna destrueras för att minimera risken att de kommer ut på marknaden. Det vill säga skickas direkt för destruktion eller via din partihandel för destruktion och erhålla ett destruktionsintyg. Brännbartfraktionen är inte korrekt hantering, eftersom det då kan komma ut på marknaden illegalt.

Felaktiga produkter ska meddelas leverantören eller din partihandel inom skälig tid från det att du upptäckt felet eller borde upptäckt det. Kontrollera med leverantören vad som gäller enligt ert avtal.

Beroende på produktfel kan leverantören kräva att få produkten i retur. Packa då varan, så den inte riskerar att skadas under transporten.

Vid transportskador bör emballaget sparas för att kunna visas upp vid eventuell besiktning.

Vid tillbakadragande eller återkallelse ska instruktioner från leverantören alternativt huvudkontoret för den kedja du tillhör alltid följas.

Det finns inget förbud mot återköp av tobak från kund i butik. Svensk Dagligvaruhandel avråder dock från återköp av tobak eftersom det kan medföra svårigheter för butiken att säkerställa spårbarheten.

Bilaga 4: Lagar och regler

- Alkohollagen (2010:1622)
- Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. *Prop. (2021/22:200)*
- Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter
- Livsmedelsverkets föreskrifter om snus och tuggtobak LIVSFS 2012:6 (H175)
- Förordning (2019:223) om tobaksvaror och liknande produkter
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter om utformningen av hälsovarningar och hälsovarningars placering på förpackningar av tobaksvaror HSLF-FS 2016:46
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter HSLF-FS 2015:1 om kontrollköp av folköl och tobaksvaror
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare HSLF-FS 2018:41
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter om tobaksfria nikotinprodukter HSLF-FS 2023:24
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter om säkerhetsmärkning på styckförpackningar med tobaksvaror HSLF-FS 2019:4
- Folkhälsomyndighetens Vägledning för egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, senaste uppdatering 20191028
- EU direktiv (2014/40/EU) om tobaksvaror (TPD)

Andra lagar och regelverk att beakta

- Marknadsföringslagen (2008:486)
- Narkotikastrafflagen (1968:64)
- Lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor
- Läkemedelslagen (2015:315) eller lagen (1993:584) om medicintekniska produkter (kan omfatta vissa elektroniska cigaretter)
- Produktsäkerhetslagen (2004:451) (kan omfatta vissa elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare)
- Livsmedelslagstiftning
- CLP-förordningen (EU) 1272/2008 (kan omfatta vissa tobaksfria nikotinprodukter)
- Reach-förordningen (EU) 1907/2006 (kan omfatta vissa tobaksfria nikotinprodukter)